

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE (FAL)

LEPHEPHE LA PELE (P1)

DIBOKWANE/HLAKOLA 2015

MEMORANTAMO

MEPUTSO: 80

Palomoka ya matlakala a memorantamo ke 8.

Tlhahlo ya go swaya tekatlhaologanyo

- Ka gore šedi e letše go kwešišo, dikarabo tša mopeleto wo o fošagetšego le tša diphošo tša polelo di amogelwe, ntle le ge diphošwana tšeo di fetša tlhalošo goba kwešišo. (Le ge go le bjalo, diphošo di swanetše go laetšwa).
- Hlokomologa mantšu a molekwa a a šomišitšego go tšwa malemeng a šele, gomme o se mo otle ge e le gore karabo e sa na le mohlodi. Le ge go le bjalo, lentšu leo le tšwago malemeng a šele mme le šomišitšwe sengwalweng, ebile le nyakega karabong, le amogelwe.
- Go dipotšišo tša boikgopolelo go se abje moputso go karabo ya EE/AOWA le KE A DUMELA/GA KE DUMELE. Lebaka goba ntlha ya go fahlela karabo ke yona e fiwago moputso.
- Ga go moputso wo o abjago go NNETE/MAAKA goba NTLHA/KGOPOLO. Lebaka goba ntlha ya go fahlela ke yona e hlokomelwago.
- Ge molekwa a ngwadile lefoko ka moka go karabo ya go nyaka lentšu le tee, aba moputso ge fela lentšu leo le thaletšwe.
- Ge karabo e nyaka dintlha tše pedi goba tše tharo gomme molekwa a file tše ntši, swaya tše pedi/tharo tša mathomo fela.
- Amogela polelo ya dimmotwana tša go fapana.
- Go dipotšišo tša go kgetha karabo ya maleba, amogela tlhaka yeo e sepelelanago le karabo ya nnete LE/GOBA karabo ya go ngwalwa ka botlalo.

KAROLO YA A: TEKATLHAOLOGANYO**POTŠIŠO YA 1**

- 1.1 1.1.1 ... ba swere poponono ka diatla ... (2)
- 1.1.2 • Barutwana ba hlakahlakanya tshepedišo ya sekolo ya maleba.
• Barutwana ba hloka maitshwaro. (2)
- 1.1.3 • Lebake
• LSD
• Nyaope
• Mandrax (tše tharo fela) (3)
- 1.1.4 • Bonyatši
• Boganka
• Boikgogomošo
• Mpherefere dikolong (2)
- 1.1.5 Ba a le uta. (1)
- 1.1.6 Bafsa/Basetsana le bašemane. (1)
- 1.1.7 Setšhaba se swanetše go ba mmogo twantšhong ya diokobatši baf seng ba rena. (2)
- 1.1.8 Ba dula ba galefile kudu. (2)
- 1.1.9 Setšhaba se swanetše go lwantšha tšhomišompe ya diokobatši. (2)
- 1.1.10 Ge ba bile le mahlatsa/ba atlegile. (2)
- 1.1.11 ... go hlomolwe naga mootlwa ... (1)
- 1.1.12 Balekwa ba tla fa maikutlo a go fapana. Mohlala:
A manyami, ba itshenyetša bokamoso.
A pefelo, ba senyetša barutwana ba bangwe sebaka. (dikarabo tše dingwe tša maleba di tla amogelwa). (3)
- 1.1.13 Balekwa ba tla fa dikgopolo tša go fapana. Mohlala:
Nka netefatša gore mekotlana ya barutwana dikolong e hlahlobja ka mehla. (1)
- 1.2 1.2.1 B/Mošomong (1)
- 1.2.2 Kefa/Dipaketsane (1)
- 1.2.3 • Motho o swanetše go hlahlelwa mošomo wa gagwe.
• Ga go mošomo wo o lebanego le bong bjo itšego. (2)
- 1.2.4 A go kgotsa/Makalo. Ba kgotsišwa ke go bona mosadi a ithutetše mošomo wa diatla. (2)

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: KAKARETŠO**POTŠIŠO YA 2**

Balekwa ba ka tšweletša kakaretšo ka mokgwa wa lenaneo la tatelano ya dintlha.

Ditsopolwa		Mantšu a tlhalošo	
1.	'Go rekwa diaparo tše dimpsha, ba bangwe ba be ba apara mogofe.'	1.	Batho ba ikgabiša ka diaparo.
2.	'Lepokisi la mohu le lona šele la theko ya godimodimo'.	2.	Batho ba reka lepokisi la theko ya godimo.
3.	'Le sešwana sa go hloka le kgogo ye ntshwanyana o tla hwetša se tšea tšhelete ya mafelelo go yo reka lepai la manobono le lefsa.'	3.	Le ba go itlhokela ba rekela bahu mapai a mafsa.
4.	'Dijo le tšona ke mahenyahenya, ...'	4.	Go jewa dijo tša maemo a godimo.
5.	'Go nwewa mabjala a mašeleng a godimo morago ga poloko ba re ke diphumulameokgo.'	5.	Dino go nwewa tša mehutahuta tša theko ya godimo ge go boiwa polokong.
6.	'... go hwidinywa dikoloi le dithuthuthu ba phadišana go na moo.'	6.	Batho ba hlakela ka dikoloi le dithuthuthu.
7.	'Dikhamera tša dibidio di fegilwe magetleng di tšea se sengwe le se sengwe seo se diregago ...'	7.	Go tšeiwa dibidio tša ditiragalo tša poloko ka moka.
8.	'Ditente go hlongwa tša go bitša tša ba tša kgabišwa mo nkego go ketekwa moletlo wa lethabo ...'	8.	Go hlongwa ditente tša go ja mašeleng a godimo mo nkego ke moketeng.

- **Kabo ya meputso**

- Dintlha = 7
- Polelo = 3
- Palomoka = 10

- **Kabo ya meputso ya polelo ge molekwa a šomišitše mantšu a tlhalošo.**

- 1–3 ya dintlha tša nnete – moputso 1
- 4–5 ya dintlha tša nnete – meputso 2
- 6–7 ya dintlha tša nnete – meputso 3

- **Kabo ya meputso ya polelo ge balekwa ba šomišitše mantšu a bona le ditsopolwa.**

- Ge molekwa a tsopotše dintlha tše 6 go iša go tše 7 ka ntle le go di hlaloša, ga a fiwe moputso wa polelo.
- Ge molekwa a tsopotše ntlha e 1 go iša go tše 5, tše pedi a di hlalošitše ka mantšu a gagwe, o fiwa moputso o tee wa polelo.

HLOKOMELA**Palo ya mantšu**

Baswai ba kgonthišiše palo ya mantšu ao a šomišitšwego.

O se fokotše meputso ge molekwa a se a bontšhe palo ya mantšu goba ge a bontšhitše palo yeo e se go ya maleba.

Ge molekwa a fetile palo yeo e beilwego ya mantšu, bala go fihla go a mahlano fela ka godimo ga palo yeo e beilwego gomme o hlokomologe seripa seo se šetšego sa kakaretšo.

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 10

Tlhahlo ya go swaya karolo ya C

- Mopeleto

Dikarabo tša lentšu le tee di swanetše go fiwa moputso le ge mopeleto o fošagetše, ntle le ge phošo yeo e fetoša tlhalošo ya lentšu.

Go dikarabo tša go nyaka lefoko ka botlalo, mopeleto wo o fošagetšego o swanetše go otlwa ge e le gore phošo yeo e tšwelela ka sebopego sa polelo yeo e lekwago.

Mo go lekwago khutsofatšo, karabo e be le maswaodikga a maleba.

- Sebopego sa mafoko se nepagale gomme se be se fiwe ka mafoko a feletšego/go ya le ka taelo.
- Go dipotšišo tša go kgetha karabo ya maleba, amogela tlhaka yeo e sepelelanago le karabo ya nnete LE/GOBA karabo ya go ngwalwa ka botlalo.

KAROLO YA C: DIBOPEGO LE MELAO YA TŠHOMIŠO YA POLELO**POTŠIŠO YA 3**

- 3.1 Barutwana/Batho ka moka. (1)
- 3.2 B. E hwetše molaleng. (1)
- 3.3 ya boitshepo – leamanyi-ina (2)
- 3.4 Leinakgopolo, o ka se le bone goba wa le kgwatha. (2)
- 3.5 Theko ya yona ke ya fase. (2)
- 3.6
- Theko ya sebatšwa. (2)
 - Lefelo la mo sebatšwa se ka hwetšwago. (2)
- [10]**

POTŠIŠO YA 4

- 4.1 Kantorong/Mošomong. Go na le ditafola le ditulo tša kantoro. (2)
- 4.2 B/Ledirišiši. (1)
- 4.3 Eish! (1)
- 4.4 Wa lenyatšo. O eme ka maoto mola batho ka moka ba dutše fase/O loketše diatla ka dipotleng a le kopanong. (2)
- 4.5 Ga se a itokišetša kopano ye. (2)
- 4.6 Go hloka maikarabelo. Ga a thale peakanyo ya letšatši. (2)
- [10]**

POTŠIŠO YA 5

- 5.1 5.1.1 Gempe/Borokgo/Sekolo. (Le tee) (1)
- 5.1.2 Bona. (1)
- 5.1.3 Khudu ga e lahle legapi la yona. (2)
- 5.1.4 Lehlathifelo/Lefelo. Ka lebaka la moselana wa –ng. (2)
- 5.1.5 Le tšweletša kganetšo. (2)
- 5.1.6 Leamanyišala. Le hlaola leina. (2)
- 5.1.7 Difatanaga. Di filwe leina go ya ka moo di sepelago ka gona. (2)
- 5.1.8 Le šomile bjalo ka lethuši. Le thuša lediri 'bonwa'. (2)

5.2	5.2.1	C/Nyama	(1)
	5.2.2	Bafsa/Baratani	(1)
	5.2.3	Di laetša gore batho ba ga ba boledišane. Yo mongwe le yo mongwe o ile le megopolo.	(2)
	5.2.4	dumetše re na	(2)
			[20]

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 40
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 80